

Ksenija Božak,
OŠ Dob

Poučevanje s kužkom

IZVLEČEK: V članku opisujemo izkušnje s terapevtskim psom pri pouku. Opisujemo priprave in šolanje psa ter kako pes in vodnik postaneta terapevtski par. Delo s šolskimi psi predstavlja drugačen, svež, interaktiven pristop k vzgoji in učenju.

Terapevtski psi pomagajo posameznikom vzpostaviti stik z drugimi, sprostiti ozračje, dvigniti samozavest, povečati zadovoljstvo, pomirjati strahove, zmanjševati anksioznost in motivirati za delo. Na naši šoli – OŠ Dob – smo se vključili v projekt Mreža Šolski pes. S projektom želimo doseči predvsem večjo motiviranost za učenje in izboljšati branje na razredni stopnji. Učenje s kužkom smo pričeli lansko šolsko leto v 1. razredu. Letos spremlja kuža te učence tudi v 2. razredu. Podajamo nekaj primerov vključitve psa v redni pouk.

Naše izkušnje s terapevtskim psom po prvem letu kažejo pozitivne učinke pri bralni motivaciji in interesu učencev za branje.

Ključne besede: terapevtski pes pri pouku, šolski pes Tili, učenje s psom, branje s psom

Teaching with a Puppy

Abstract: The article describes practical experience with having a therapy dog present during lessons. It describes the preparations and schooling of the dog, and how the dog and its handler become a therapy team. Working with school dogs is a different, fresh, interactive approach to education and learning.

Therapy dogs help persons to establish contact with others; they help to lighten the mood, boost self-confidence, increase satisfaction, appease fears, reduce anxiety and motivate for work. My school – the Dob Primary School – has joined the School Dog Network project. The project aims to increase motivation for learning and improve reading skills at the primary level. Learning with a puppy was introduced in the previous school year in the 1st grade. This year, the same pupils are accompanied by a dog in the 2nd grade. A few examples of including a dog in regular lessons are given.

After one year, our experiences with a therapy dog indicate a positive impact on the pupils' reading motivation and interest in reading.

Keywords: therapy dog during lessons, Tili the school dog, learning with a dog, reading with a dog

Uvod

Zgodovina aktivnosti in terapije z živalmi

Že grški bog zdravilstva Askleipos je svojo zdravilno moč širil s pomočjo svetih psov, zdravilno moč je imel pasji jezik. V 9. stoletju so menihi v Belgiji prizadetim ljudem dovolili oskrbovati živali, saj so menili, da užitki, ki jih doživljamo ob živali, odženejo žalost in skrbi ter pomagajo pri ponovni vzpostavitvi harmonije med dušo in telesom. Medicinska sestra Florence Nightingale je leta 1859 dejala, da so majhni hišni ljubljenci bolnikom odlični tovariši. V bolnišnice je pripeljala živalske ljubljence. Začetnik terapije s pomočjo živali pa je psiholog Boris Levinson, ki je čisto po naključju ugotovil, da je lahko pes most in spodbujevalec pri komunikaciji med ljudmi (Slovensko društvo za terapijo s pomočjo živali, 2016).

Aktivnosti in terapije z živalmi danes

»Skupina vzgojno-izobraževalnih delavcev, ki so večinoma tudi vodniki terapevtskih psov, je v sodelovanju s strokovnjaki Zavoda RS za šolstvo oblikovala prvi slovenski Koncept vključevanja šolskega psa v vzgojno-izobraževalni proces. Dokument je rezultat večletnega dela s terapevtskimi psi v vzgoji in izobraževanju. Delo večinoma poteka v okviru Inovacijskih projektov Zavoda RS za šolstvo in je zasnovano v skladu s Konceptom odprtega učnega okolja. Mreža Šolski pes združuje vzgojno-izobraževalne ustanove, ki v svoje delo redno vključujejo delovanje šolskega psa. Delo je sistematično, načrtovano, dokumentirano in evalvirano. Delo s šolskimi psi predstavlja drugačen, svež, interaktiven pristop k vzgoji in učenju. Bogati šolsko kulturo in vnaša v slovenski šolski prostor novo dimenzijo. Zato je vizija Mreže skrbno načrtovano širjenje kakovostnega dela s šolskimi psi; delo naj bo tudi formalno priznано s strani pristojnih ustanov« (Mreža Šolski pes, b.d.).

Janka Bergel Pogačnik (2019) navaja: »Mike Callahan meni, da terapevtski psi pomagajo vzpostaviti kontakt ljudem, ki težko navežejo stik z drugimi in jim to predstavlja stresne okoliščine« (str. 10). V nadaljevanju še piše: »Vsi, ki želijo v svoje delo vključiti terapevtskega psa, ga vključijo, da bi pri delu z ljudmi zaradi psa hitreje vzpostavili stik, vplivali na učinek terapije, sprostili ozračje in motivirali udeležence« (str. 11).

Raziskave potrjujejo, da se poleg izboljšanja bralnih in pisalnih spretnosti, stiki s terapevtskim psom spodbujajo razvoj medsebojnih odnosov in vplivajo na emocionalni razvoj. »Australian Companion Animal Council, M. Callahan, Christine Grove in

Linda Henderson, Julie L. Paradise navajajo, da se ob prisotnosti psa v šoli:

- učencem dviga samozavest,
- učencem poveča zadovoljstvo,
- pomirjajo strahovi v učencih,
- pri učencih zmanjšuje ali odpravlja anksioznost« (Bergel Pogačnik, 2019, str. 21).

Kako smo na šoli dobili terapevtskega psa?

Delo razrednika v osnovni šoli je zelo obširno. Poleg vodenja dokumentacije, reševanja konfliktnih situacij med učenci, včasih tudi med učenci in učitelji ter starši in učitelji, pa ima vloga razrednika tudi poseben čar. Kot razrednik imaš možnost spoznati učence z različnih vidikov, ne zgolj kot profesor matematike in fizike, temveč tudi kot zaveznik, njihov prijatelj. Nekateri učenci so bolj odprti in pripravljeni deliti svoje misli, izkušnje, dogodivščine, drugi manj. Pri tem pa mora tudi razrednik razkriti del sebe in se predstaviti v drugi vlogi, ne samo kot učitelj. V takratnem oddelku (razredu) je bila skupina deklet – ljubiteljice živali. V pogovoru z menoj so zaznale mojo veliko željo po kužku. Dogovorile so se, da mi bodo poiskale majhnega, belega kužka. Po spletu so iskale oglase in tudi same stopile v stik s prodajalci. Učenke so že izbrale kužka in izračunale, koliko bi moral vsak učenec zanj prispevati. A ravno v tem obdobju je moja znanka oddajala kužke, ki so sicer bili majhni, vendar ne beli. Dva kužka sta bila rjava in dva črna. Kužke sem šla le pogledat, a domov sem prišla s Tili. Bila je majhna, mirna, nežna in mehka črna kepica. Drugi dan sem učenkam sporočila, da imam novo hišno ljubljenco, ki ji je ime Tili. Učenke so tako prenehale z iskanjem in načrtovanjem svojega velika projekta, a so želele videti psičko. Z ravnateljico Barbko Drobnič sem se dogovorila, da psičko pripeljem pokazat v šolo. Ravnateljica je bila skeptična, saj se je zavedala, da je pripeljati psa v šolo velika odgovornost. S fotografijami majhne kepice sem jo prepričala. Ob prihodu psičke v šolo pa je ravnateljica videla žar v očeh učencev in ljubezen, ki so jo takoj stkali s psičko. Še isti dan me je ravnateljica vprašala, če sem pripravljena kužka in sebe izšolati za terapevtski par, da bi psička postala naš – šolski kuža. Po tehtnem premisleku in kasneje pridobljenih informacijah, ki sem jih pridobila iz Slovenskega društva za terapijo s pomočjo živali Ambasadorji nasmeha, je bil odgovor pritrdilen.

Tili – šolska psička

S Tili sva najprej obiskovali osnovne pasje šole, kjer je postala poslušna psička, nato pa sva še eno leto obiskovali tečaje društva Ambasadorji nasmeha in

postali njihovi članici. To je Slovensko društvo za terapijo s pomočjo živali.

Začetki delovanja društva segajo v leto 2004, vendar ne v takšni obliki kot danes. Ena izmed začetnic društva je Špela Drnovšek, ki je današnja predsednica društva. Društvo ima sedež v Ljubljani. Ukvarja se predvsem z dvema nalogama, aktivnostjo s pomočjo živali (krajše APŽ) in terapijo s pomočjo živali (krajše TPŽ). S Tili izvaja aktivnosti. »APŽ nudi priložnosti za motivacijsko, izobraževalno, rekreacijsko in/ali terapevtsko podporo za izboljšanje kvalitete življenja« (Ambasadorji nasmeha, b.d.).

Del šolanja so seminarji za vodnika, praktične vaje za vodnika in psa, hospitacije že delujočih parov, nastopi pod mentorstvom že delujočih terapevtov in pred komisijo ter teoretični in praktični izpit. Junija 2018 sva po uspešnem zaključku tečaja, ki je trajal slabo šolsko leto, postali terapevtski par društva Ambasadorji nasmeha.

Psičko sem morala ustrezno pripraviti na obiske. Najprej je opravila preventivni veterinarski pregled in s tem pridobila potrdilo, da je njeno zdravje primerno za delovanje. Veterinarski pregled je vsako leto treba opraviti ponovno. Opraviti je morala tudi parazitološki pregled. Pregled se opravlja 2-krat v letu. Psička je tako bila pripravljena na delo. Od ravnateljice sem pridobila izjavo o obiskih delovnega para in od staršev otrok izjavo o udeležbi obiskov delovnega para ter dovoljenje za objavo fotografij na spletnih straneh društva. Z učiteljico 1. razreda sem se že vnaprej dogovorila za sodelovanje in ji predstavila mojo zamisel izpeljave šolskih ur s prisotnostjo psičke. Učiteljica je delo predstavila tudi staršem na roditeljskem sestanku. Naš projekt smo zapisali tudi v dokumentu šole – Letnem delovnem načrtu. Potek vsake učne ure načrtujemo sproti.

Vključitev kužka v pouk

Septembra 2018 sva s Tili na naši šoli pričeli obiskovati 1. b razred. V šoli pojma terapevtski pes ne uporabljamo. Terapevtski pes je ustrezno preverjen in usposobljen pes z dokazilom. Psičko Tili imenujemo kar naš, šolski pes. Šolski pes je terapevtski pes, ki deluje v Mreži Šolski pes (Mreža Šolski pes, b.d.).

S Tili obiskujeva učence prvega razreda enkrat na teden. Ura je v sklopu urnika, tako da je termin reden. Z učiteljico v razredu enkrat na teden tudi sestankujeva in se dogovarjava o poteku prihodnje ure ter evalvirava prejšnjo uro s psičko, uskladiva se tudi glede priprave materiala.

Preden prideva s psičko v razred, učiteljica poskrbi, da imajo učenci umite in razkužene roke, ter da sedijo v

krogu in počakajo na najin prihod. Ko s Tili vstopiva, vstanejo in pozdravijo. Tudi Tili pozdravi njih. Tili je naučena, da na ukaz DAN zalaja. Po pozdravu Tili obhodi učence in se pri vsakem izmed njih ustavi, vsak učenec pa, če želi, jo lahko poboža in ogovori. Dežurni učenec pripravi Tili njen osebni prostor. Pripravi posteljico in prinese svežo vodo. S tem učimo otroke, kako pravilno poskrbeti za kužka, da se bo tudi on dobro počutil med učenci in da zadovoljimo njegove potrebe. S Tili pokaževa kakšen trik ali vključiva v trik tudi učence. Ob triku učence spodbudim k razmišljanju, kako sva se s Tili trika naučili, in jih motiviram, da se lahko tudi oni z vztrajnostjo vsega naučijo, potrebni pa so seveda trud, želja in čas. Uro nadaljujemo glede na načrtovane cilje in dejavnosti učne enote. Lani smo se s pomočjo »učiteljice« Tili naučili pisati števila 2, 7 in 8, črki A in I, računati do 5, sestavljati računske zgodbe, prepoznati števila in barve, ločiti med pojmom množica in podmnožica, predloge, sestavljati besedni sudoku, speči pasje piškote, pogovarjali smo se o nasprotjih, popravljali nepravilne povedi, v drugi polovici leta pa smo dajali poudarek branju. Do sedaj smo s kužkom izpeljali predvsem ure matematike in slovenščine.

Ob koncu vsake učne ure učenci ponovno sedijo v krog, učiteljica učencem na dlani stisne pasjo pašteto. Tili se sprehodi do vsakega izmed učencev. Učenci lahko Tili pobožajo in dovolijo, da Tili polize pasto z njihovih dlani. Večina učencev ob tem zelo uživa, jaz pa jih spodbudim, da so pozorni na svoje občutke pri tem, ko Tili polize pasto. Z učenci se pogovarjamo tudi, kakšen je Tilin jezik, zanimivo je, da učenci zaznavajo različne lastnosti jezika. Nekateri trdijo, da je jezik moker, grob, drugi pa da je mehak in topel. Učenci si nato umijejo roke in razkužijo ter poslovijo od naju.

Slika 1: Oblikovanje številke 2 s priboljški

V nadaljevanju bom predstavila potek učenja števil ali črk in aktivnosti pri branju.

Potek učenja števila 2

Učence sem opozorila, naj bodo pozorni na število korakov, ki jih bova naredili s Tili, na število obratov, število laježev. Učenci so ugotovili, da se bomo pogovarjali o številu 2. S Tili sva naredili navidezno dvojko. Večkrat sva ponovili, da so bili učenci pozorni na najine gibe. Učenci so s prsti »risali« po zraku in prav tako oblikovali navidezno številko 2. Učiteljica je na tla položila prazen list, na katerega so učenci prihajali polagati priboljške tako, da je iz njih nastal zapis številke. Zraven priboljškov so narisali tudi piko. Zatem smo vsi skupaj dali Tili ukaz VZEMI. Tili je priboljške pojedla, na plakatu so ostale pike. Učenci so ponovno po vrsti prihajali k plakatu in povezovali pike.

Učenci so opazovali Tili in iskali pare na njej. Ugotovili so, da ima Tili dve očesi, dve ušesi, dve tački spredaj, dve tački zadaj, dve luknji v nosu. Pazili smo tudi na sklanjanje.

Slika 2: Oblikovanje črke A s povodci

Zatem smo se igrali igro. Na tleh so bili kartončki z nalogami. Vsak učenec je prišel po en kartonček. Učenci, ki so že znali brati, so prebrali navodila. Naloge so bile: Daj Tili 2 priboljška, 2-krat pomežikni z desnim očesom, 2-krat potrkaj po stolu, povej 2 imeni tvojih sošolk, povej 2 barvi, ki ju imaš danes na sebi ... Navodila so bila torej v povezavi s številom 2. Po tem je Tili počivala na posteljici, učenci pa so po navodilu učiteljice zapisovali številko 2 v svoj zvezek. Ko so dokončali, so svoje številke prinesli pokazat Tili in so jo lahko istočasno še pobožali. Ob koncu so se učenci ponovno zbrali v krogu in Tili zapeli njeno pesmico.

Učenje ostalih števil in črk je potekalo na *podoben način*.

Ure branja

Ko je večina učencev že usvojila vse črke abecede, sva z učiteljico načrtovali vaje za prepoznavanje črk, branje kratkih besed, branje po zlogih. Glede na stopnjo branja in prepoznavanje črk pri učencih sva pripravili diferencirano gradivo in aktivnost s Tili. Učenci so individualno obiskovali Tili v kotičku, ostale učence je vodila učiteljica. Za vsakega so bile pripravljene naloge. Naloge so bile namenjene povečanju motivacije za branje in razvijanju interesa za branje. V eni šolski uri se je razvrstilo od 4 do 5 učencev. Učenci, ki so že zelo

Slika 3: Učni list Besedni sudoku

dobro brali, so brali pismo, ki jim ga je poslala Tili in je bilo v razrednem nabiralniku. Učenci, ki so bili na stopnji prepoznavanja črk, so polagali kosti z besedami v hiško, kjer je Tili. Ko so skozi hiško povlekli kost z besedo, se jim je prikazovala črka za črko, ki so jih povezovali. Nekateri učenci so črke le prepoznavali. Vse naloge so bile sestavljene tako, da so spodbujale učence k branju, saj so se navezovali na ukaze za Tili – poslušaj Tilino bitje srca; daj Tili priboljšek; reci Tili, naj ti da taco ... Učenci se v večini niso niti zavedali, da so brali. Bralna gradiva so bila v plastičnih kornetih, pri kužkih pod rutami različnih barv, v pasjih hišicah, na predpasniku in nahrbtniku, ki ga ima Tili ...

Vtisi

»Pri branju je žival nezahteven poslušalec, ne popravlja in ne ustavlja branja, le mirno leži in posluša. Dotikanje živali med branjem sprošča napetost bralca, ki še ni

Slika 4: Besede pod rutami

vešč branja. Prisotnost živali ustvarja čustveno močno okolje» (Mreža Šolski Pes, b.d.).

Nekaj vtisov učencev:

- Tili imam rada.
- Komaj čakam torke, ko se nam pridruži Tili.
- Vesel sem, kadar je Tili z nami.
- Najraje imam branje s Tili v koticu, ko jo lahko božam, ona pa me liže po roki.
- Tili je moja najljubša psička.

Slika 5: Tili s predpasnikom, besede na ježkih

Slika 6: Učenka Tili pokaže svoj izdelek

Izkušnje, po katerih sem vedela, da je najino delo izjemnega pomena:

1. V razredu je učenec, ki je nekaj časa jokal, kadar je učiteljica omenila branje. Učiteljica me je nanj opozorila. Zanj sem pripravila posebno aktivnost. Pri individualnem delu s Tili sem mu ponudila naloge za branje. Z nasmehom na obrazu je bral brez večjih težav in tudi več, kot sem načrtovala. Če me učiteljica nanj ne bi opozorila, ne bi vedela, da ima učenec težave.
2. Isti dan je k nama s Tili prišel učenec, ki ni želel brati. Vprašala sem ga, če bi morda prebral kakšno besedo le Tili. Da ga sliši samo ona, naj čisto po tiho prebere samo njej. Učenec se je nagnil k Tili in ji po tiho bral več minut. Od takrat učenec bere tudi meni in na glas.

Slika 7: Zloženka

Slika 8: Naloga iz korneta

Slika 9: Učenka posluša Tilino bitje srca

Sklep

Vloga terapevtskega psa je predvsem dvig motivacije učencev pri pouku in doma, posledično izboljšati znanje otrok, graditi na socialnih veščinah otrok, razvijati empatijo do živali in ljudi. Pri otrocih ob vsem tem opazamo tudi izboljšanje lastne samopodobe, boljše pozornost in vztrajnost, povečanje besednega zaklada. Učiteljica je po koncu 1. razreda opazila, da je večina učencev brala ali zelo dobro brala. Kuža se ne jezi, če učenec še ne bere zelo dobro, kuža se ne razburja, če ne razume vseh besed, ki jih učenec prebere, je potrpežljiv in zadovoljen poslušalec. Za kužka smo vsi enaki.

Delo v tem razredu nadaljujemo tudi letos, učenci so drugošolci. Moj cilj in tudi cilj učiteljice, ki poučuje v oddelku, je, da bodo učenci s pomočjo Tili motivirani za učenje in branje, saj so učenci ob večji motivaciji bolj učljivi. Glavni cilj je, da bi s pomočjo Tili čim več učencev na koncu leta bralo tekoče. Izziv nam predstavlja prekratka ura, da bi lahko vsi učenci vsako uro vsaj nekaj časa brali Tili. Zaenkrat to rešujemo s seznamom, čeprav bi bilo smiselno k večkratnemu sodelovanju povabiti učence, ki so še nekoliko slabši bralci. Zaenkrat o tem še nismo razmišljali. Starši, učenci in učitelji vidimo same pozitivne lastnosti pri uvedbi kužka v razred, zato si želimo, da bi terapevtskih parov bilo še več, da bi lahko delovali v čim več oddelkih. Tili zaenkrat deluje samo v enem razredu, saj je treba paziti, da kuža ne pregori in da rad prihaja v šolo. Tudi kar se tiče urnika, je ure s kužkom težje umestiti v urnik, saj po izvedbi ure kužka odpeljem domov, da si lahko odpočije od dela. Sama se nato vrnem v šolo in nadaljujem s poučevanjem matematike in fizike na predmetni stopnji.

Viri:

Ambasadorji nasmeha. (b.d.). Pridobljeno 8. 5. 2019 s <https://ambasadorji-nasmeha.si/programi/aktivnost-s-pomocjo-zivali/>.

Bergel Pogačnik, J. (2019). *Kadar kuža spreminja odnose*. Zgoša: Digiars.

Koncept vključevanja šolskega psa v vzgojno-izobraževalni proces. (b.d.). Pridobljeno 1. 10. 2019 s <http://www.cirius-kamnik.si/uploads/cms/file/OSNOVNA%20SOLA/Terapevtski%20pes/Koncept%20vkljucevanja%20psa%20v%20razred.pdf>.

Mreža Šolski pes. (b.d.) Pridobljeno 8. 5. 2019 s <https://sites.google.com/view/mreza-solski-pes/delovanje-mre%C5%BEethe-network-range/terminologija>.

Ivanovič U. idr. (2016). *Seminar o aktivnostih in terapiji s pomočjo živali*. Ljubljana: Slovensko društvo za terapijo s pomočjo živali Ambasadorji nasmeha.